

Sygn. akt I CZ 78/09

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Barbara Myszka (przewodniczący)
SSN Mirosław Bączyk
SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa P. F.

przeciwko M. F. i K. J.

o zachowek,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 listopada 2009 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Okręgowego w W.

z dnia 10 czerwca 2009 r.,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 10 czerwca 2009 r. odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku tego Sądu z dnia 30 października 2008 r. wskazując, że skarga ta, z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia niższą niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, jest niedopuszczalna (art. 398² § 1 k.p.c.). Sąd Okręgowy uznał przy tym, że w sprawie o zachówek – z uwagi na występujące po stronie pozwanych spadkobierców współuczestnictwo formalne - o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia, oceniana osobno w odniesieniu do każdego z pozwanych.

W zażaleniu na powyższe postanowienie powód wniósł o jego uchylenie, kwestionując wyrażoną przez Sąd Okręgowy ocenę charakteru współuczestnictwa łączącego pozwanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej, współuczestnictwo po stronie pozwanych jest współuczestnictwem formalnym w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.; ich zobowiązania z tytułu zachowku są bowiem zobowiązaniami jednego rodzaju, opartymi na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej. Nie ulega wątpliwości, że powód dochodzący roszczeń z tytułu zachowku od obojga pozwanych w jednej sprawie, mógłby realizować je także w osobnych procesach w odniesieniu do każdego z pozwanych, w których każdy z nich odpowiadałby do wysokości obciążającej go części zobowiązania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się – z powołaniem się na przytoczone okoliczności – że również po stronie spadkobierców osoby obciążonej zapisem, pozwanych o wykonanie zapisu, zachodzi współuczestnictwo formalne w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. uzasadnienie postanowienie z dnia 21 stycznia 1999 r., I CKN 1041/98, niepubl.).

Niezależnie od tego zapatrywania należy wskazać, że – według stanowiska judykatury, podzielanego przez skład orzekający – przy ocenie dopuszczalności skargi kasacyjnej z uwagi na wartość przedmiotu zaskarżenia nie można zliczać wartości kilku roszczeń dochodzonych przez powoda od kilku osób nie tylko wtedy, gdy łączy je współuczestnictwo formalne, a także wówczas, gdy po stronie pozwanej występuje współuczestnictwo materialne wynikające z oparcia praw

i obowiązków na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia z dnia 17 stycznia 1997 r., I PKN 65/96, OSNAPiUS 1997, nr 17, poz. 317; z dnia 21 marca 1997 r., I PKN 61/97, OSNP 1998/1/16 oraz z dnia 11 czerwca 2002 r., I PZ 50/02, niepubl.).

W uzasadnieniu tego zapatrywania trafnie wskazano, że okresie obowiązywania rewizyjnego modelu kontroli instancyjnej, w wypadku współuczestnictwa materialnego, sąd rewizyjny mógł – stosownie do art. 384 k.p.c. – rozpoznać sprawę na rzecz współuczestników, którzy wyroku nie zaskarżyli. Była to istotna właściwość współuczestnictwa materialnego wpływająca na sposób określania wartości przedmiotu sporu jako wartości wspólnej dla wszystkich współuczestników. Od nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego dokonanej w 1996 r. uprawnienie do rozpoznania sprawy na rzecz współuczestników, którzy nie wnieśli apelacji, przysługuje tylko w razie wspólności ich praw (art. 378 § 3 k.p.c.). Przy tej formie współuczestnictwa materialnego zaskarżenie wyroku przez jednego lub przeciwko jednemu ze współuczestników powoduje uprawomocnienie się wyroku w stosunku do pozostałych współuczestników, którzy go nie zaskarżyli. Na gruncie obecnie obowiązujących przepisów o postępowaniu apelacyjnym i kasacyjnym zerwana została materialna więź łącząca współuczestników materialnych oparta na tożsamości podstawy faktycznej i prawnej praw lub obowiązków. W fazie postępowań odwoławczych więź prawna łącząca tych współuczestników zbliżona została do współuczestnictwa formalnego, stąd też wartość przedmiotu zaskarżenia – dla oceny dopuszczalności skargi kasacyjnej – należy oceniać odrębnie dla roszczeń skierowanych przeciwko każdemu z pozwanych.

Gdyby zatem nawet uznać – jak chce tego skarżący – że w rozpoznawanej sprawie pozwanych łączy współuczestnictwo materialne, wynikające z faktu, że przedmiotem sporu są ciężące na nich obowiązki oparte na tej samej podstawie faktycznej i prawnej, to okoliczność ta nie stanowiłaby przesłanki do skutecznego zakwestionowania zaskarżonego postanowienia.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.